

**ДП «Центр соціальних експертиз ім. Ю. Сасенка»
Інституту соціології НАН України**

**Максим Касянчук
Олеся Трофименко**

АНАЛІТИЧНИЙ ЗВІТ

**ОЦІНКА ЧИСЕЛЬНОСТІ
ТРАНСГЕНДЕРНИХ ЛЮДЕЙ
В УКРАЇНІ**

Київ – 2020

ББК 60.5
УДК 316

Касянчук М., Трофименко О. Аналітичний звіт: оцінка чисельності трансгендерних людей в Україні / ДП «Центр соціальних експертиз ім. Ю. Саєнка» Інституту соціології НАН України. — Київ, 2020. — 40 с.

Звіт містить опис методів та результатів, отриманих у пілотному дослідженні «Оцінка чисельності трансгендерних людей в Україні», реалізованому Дочірнім підприємством «Центр соціальних експертиз ім. Ю. Саєнка» на замовлення Державної установи «Центр громадського здоров'я» МОЗ України за методичної підтримки ECOM — Eurasian Coalition on Health, Rights, Gender and Sexual Diversity.

ЗМІСТ

ПОДЯКИ	4
ГЛОСАРІЙ	5
ВСТУП	6
ВИСНОВКИ	7
1. МЕТОДИЧНА ЧАСТИНА	8
1.1. МЕТОДИ ПЕРВИННОЇ ОЦІНКИ ЧИСЕЛЬНОСТІ	8
1.2. МОЖЛИВІ ДЖЕРЕЛА ДАНИХ	11
1.3. ВАЛІДАЦІЯ ДАНИХ ПЕРВИННОЇ ОЦІНКИ	12
1.4. ОРГАНІЗАЦІЙНІ УМОВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ	13
2. РЕЗУЛЬТАТИ	15
2.1. ОЦІНКИ ЧИСЕЛЬНОСТІ ТРАНСГЕНДЕРНИХ ЛЮДЕЙ В СВІТІ.....	15
2.2. ДАНІ, ОТРИМАНІ В УКРАЇНІ	16
2.3. ВАЛІДАЦІЯ ОЦІНОК.....	19
2.4. УЗАГАЛЬНЕННЯ НА УКРАЇНУ	22
ДОДАТОК 1. Гайд півструктурованих інтерв'ю з експертами.....	25
ДОДАТОК 2. Перелік залучених експертів.....	27
ДОДАТОК 3. Населення обласних центрів України у віці 18+ станом на початок 2020 року (http://database.ukrcensus.gov.ua/MULT/Dialog/statfile_c.asp)	29
ДОДАТОК 4. ЗАПИТИ.....	30
ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ.....	38

ПОДЯКИ

Це дослідження стало можливим завдяки спільним зусиллям багатьох людей: експертів, аналітиків, медичних фахівців, технічних партнерів з різних міст і регіонів України, яким ДУ «Центр громадського здоров'я» МОЗ України та «Центр соціальних експертиз ім. Ю. Саєнка» Інституту соціології НАН України висловлюють щирю подяку таким **експертам**, залученим до підготовчого та польового етапів дослідження:

Максим Касянчук — Радник зі стратегічної інформації ЕКОМ — Євразійської коаліції здоров'я, прав, гендерного і сексуального різноманіття (Таллінн, Естонія), член Експертної групи з питань здоров'я й прав геїв та інших ЧСЧ в Україні.

Святослав Шеремет — Національний експерт, член Експертної групи з питань здоров'я й прав геїв та інших ЧСЧ в Україні.

Яна Сазонова — Національна експертка з питань організації та проведення біоповедінкових досліджень серед ключових груп в Україні, незалежна дослідниця-консультантка.

Оксана Сурчок — Координаторка з правових питань ГО «Громадянська Ініціатива «Т-ема».

Інна Ірискіна — Координаторка трансгендерного напрямку ГО «Інсайт».

Ігор Медвідь — Голова Правління та в. о. Директора ГО «Здоров'я і захист лесбійок, геїв, бісексуалів та трансгендерів» (HPLGBT).

Анастасія Домані — правозахисниця, активістка ГО «Транскоаліція на пострадянському просторі», ГО «Когорта».

Від Центру громадського здоров'я до успішної організації проекту зусиль доклали **фахівці відділу координації наукових досліджень: Інна Імшенецька, Оксана Ковтун, Сергій Сальніков, Іван Тітар**.

Від Центру соціальних експертиз ім. Ю. Саєнка до успішної реалізації проекту зусиль доклали: **Юрій Привалов** (директор Центру), **Олеся Трофименко** (Національна координаторка, експертка-соціологиня Центру), **Оксана Рокицька** (координаторка польового етапу).

ГЛОСАРІЙ

АРТ — антиретровірусна терапія

ВІЛ — вірус імунодефіциту людини

МОЗ — міністерство охорони здоров'я

НУО — неурядова організація

ПКС — працівники комерційного сексу

Трансгендерні люди — люди, гендерна ідентичність яких відрізняється від статі, яка була зареєстрована при народженні

ЧСЧ — чоловіки, що мають секс з чоловіками

RDS — respondent driven sample, або вибірка, спрямовувана респондентами — метод формування вибіркової сукупності людей із важкодоступних груп, який часто використовується у біоповедінкових дослідженнях та за певних умов дає можливість сформуванню репрезентативну вибірку сукупності такої популяції, розподіли ознак якої заздалегідь невідомі

ВСТУП

Оцінка загальної кількості представників груп підвищеного ризику інфікування ВІЛ, як на національному, так і на локальному рівні, є важливим стратегічним ресурсом для прийняття рішень з відповіді на епідемію ВІЛ. Результати оцінки можуть бути використані в декількох сферах: (1) оцінка та прогноз ситуації щодо ВІЛ в країні (розрахунки оціночної чисельності людей, які живуть з ВІЛ; прогноз поширення ВІЛ в уразливих групах; оцінка економічних наслідків епідемії ВІЛ); (2) ефективне планування, реалізація та оцінка профілактичних програм, розвиток ВІЛ-сервісних організацій (оцінка охоплення цільових груп профілактичними інтервенціями; визначення кількісних показників розвитку профілактичних програм; розрахунки видатків на забезпечення планованого рівня охоплення цільових груп; розрахунки витрат на придбання тест-систем для діагностики ВІЛ-інфекції та витрат, пов'язаних з лікуванням та доглядом хворих, соціальним супроводом ВІЛ-інфікованих та членів їхніх сімей; планування розвитку мережі НУО та інших ВІЛ-сервісних структур); (3) оцінка та планування закупок спеціалізованого лікування, в тому числі визначення обсягу потреб в антиретровірусній терапії; (4) обґрунтування змін державної політики щодо ВІЛ та політики відносно зміни статі; (5) розрахунки вибіркових сукупностей для проведення поведінкових, епідеміологічних та інших досліджень.

ВИСНОВКИ

Проведена в Україні оцінка чисельності трансгендерних людей є першою в регіоні Східна Європа і Центральна Азія, базованою на емпіричних даних інтегрованого біоповедінкового дослідження трансгендерних жінок, чоловіків і небінарних осіб, а також серії півструктурованих інтерв'ю з трансгендерними активістами, співробітниками ВІЛ-сервісних НУО та медичних установ, залучених до надання допомоги трансгендерним людям.

Оцінена консервативна чисельність трансгендерних людей в Україні (без урахування територій, окупованих Російською федерацією) становить 8200 осіб (інтервал 3400—14000).

Оцінка чисельності виявила низку системних проблем, які обмежили якість отриманих даних, зокрема унеможливили оцінку чисельності на рівні окремих міст. До таких проблем належить:

- брак залученості державних органів (зокрема, МВС, Управління статистики тощо);
- слабкість систем моніторингу і оцінки низки НУО, зокрема відсутність механізмів обліку клієнтів;
- слабка зв'язність мереж у трансгендерній спільноті, яка унеможливила досягнення еквілібріуму у вибірці біоповедінкового дослідження і відповідну оцінку методом SS-PSE.

Разом з тим, зважаючи на пілотний характер цього дослідження, напрацьований досвід стане основою наступних робіт у цій галузі.

1. МЕТОДИЧНА ЧАСТИНА

Мета: оцінити чисельність трансгендерних людей на національному та регіональному рівнях.

Об'єкт: дані НУО з охоплення послугами трансгендерних людей та інші оціночні дані, результати інтегрованого біоповедінкового дослідження трансгендерних людей 2019 року, результати оцінки методом коефіцієнтів та аналізу соціальних мереж.

Дизайн: комбінований, базується на використанні якісних та кількісних методів, а також роботи з первинною та вторинною інформацією.

1.1. МЕТОДИ ПЕРВИННОЇ ОЦІНКИ ЧИСЬНОСТІ

Метод коефіцієнтів базується на аналізі кількісної інформації принаймні з двох незалежних одне від одного джерел, коли відомо, що люди із досліджуваних груп перетинаються та є можливість оцінити обсяг цього перетину. Перше джерело, наприклад, список з інституції, яка контактує з представниками цільової групи (статистична звітність, оперативна інформація, база даних клієнтів), друге — інформація, отримана безпосередньо від представників прихованої групи щодо їх контакту з цією інституцією (ствердна відповідь на питання анкети в ході опитування). Загальна схема розрахунку чисельності виглядає таким чином

**Оціночна
чисельність групи =**

Кількісний статистичний показник
zareєстрованих представників групи

Частка представників групи, які
підтвердили свою реєстрацію

Метод реалізовано в кількох варіантах на основі інформації про те, (1) чи є опитані клієнтами НУО: програмні дані відповідних НУО; (2) чи є опитані клієнтами ВІЛ-сервісу за про-

грамними даними системи «Sytex»; (3) чи проходили опитані через Комісію з питань зміни (корекції) статевої належності при Міністерстві охорони здоров'я України, яка функціонувала до 2016 року; (4) чи користувались опитані послугами дружнього до спільноти Медичного центру «Консиліум медикал» (Київ, вул. Глибочицька 17); (5) чи користувалися опитані послугами інших медичних та/чи громадських організацій; (6) чи змінювали опитані документи у зв'язку із зміною статі на підставі інформації з відповідних організацій; (7) чи мають опитані профіль на Homet'і та в інших онлайн-мережах для знайомств?

Точність оцінки, розрахованої методом коефіцієнта, значною мірою залежить від валідності статистичних даних, адекватності формування вибірки та надійності даних дослідження. Загалом метод коефіцієнтів може бути застосований до будь-яких зіставних джерел даних про ту ж таки сукупність.

Екстраполяція даних базується на аналізі статистичних даних про кількість трансгендерних людей у інших країнах та екстраполяція їх на Україну.

Точність оцінки залежить від подібності культуральних особливостей країн [1], а також того, якими методами оцінено чисельність у відповідних інших країнах.

Метод «Мудрість народу» [2] базується на суб'єктивних оцінках учасників опитування кількості та діапазон чисельності трансгендерних людей у конкретному населеному пункті.

Точність оцінки є найнижчою, оскільки ці оцінки відображають по суті суб'єктивні уявлення опитуваних.

Метод «Охоплення — повторне охоплення» є загалом схожий з методом коефіцієнтів, однак головною його відмінністю є те, що джерелом інформації виступають лише «польові» результати (контакти з представниками оцінюваної групи). Процедура розрахунків передбачає, що, знаючи кількість опитаних першого разу та частку опитаних першого разу у вибірці

другого опитування, можна розрахувати оцінку загальної чисельності досліджуваної групи за такою формулою:

$$\text{Оціночна чисельність групи} = \frac{\text{Кількість представників групи у вибірці першого «охоплення»} * \text{Кількість представників групи у вибірці другого «охоплення»}}{\text{Кількість представників групи з першого «охоплення» у вибірці другого}}$$

Метод може бути реалізовано в двох варіантах: (1) на основі даних про участь опитаних в інтегрованих біоповедінкових дослідженнях 2017 року; (2) через порівняння індивідуальних кодів респондентів з даних інтегрованих біоповедінкових досліджень 2017 року.

Точність оцінки залежить від того, чи дійсно кожен елемент генеральної сукупності має однакові шанси потрапити у вибірку, чи дійсно дві вибірки є незалежними одна від одної та чи є надійним відповідність осіб з першої та другої вибірок.

Метод SS-PSE (Successive Sampling-Population Size Estimation) використовує дані про розмір соціальної мережі кожного учасника, зібрані під час досліджень методом RDS і входить у базову комплектацію програмного пакету RDSAT.

Точність оцінки залежить від якості даних, зібраних під час опитування, а також від того, наскільки точно респонденти вказували розміри власних мереж.

Аналіз програмних даних донорських організацій дає, з одного боку, інформацію для оцінок за методом коефіцієнтів, а з іншого боку інформація про кількість трансгендерних клієнтів використовується для верифікації інших оцінок (мінімальна границя, нижче від якої оцінки є неправдоподібними).

Разом з тим, програмні дані можуть містити низку обмежень. Так, не завжди ЧСЧ-сервісні проекти правильно визначають належність клієнта до трансгендерних людей, в проекти приходять люди, які більш занепокоєні станом власного здоров'я і водночас менше бояться камінгауту, себто розкрит-

тя власної сексуальної орієнтації чи гендерної ідентичності. Таким чином, програмні дані можуть давали тільки нижню межу оцінок чисельності.

1.2. МОЖЛИВІ ДЖЕРЕЛА ДАНИХ

Біоповедінкове дослідження серед трансгендерних людей 2019-2020 рр. у семи містах (Дніпро, Чернівці, Київ, Львів, Одеса, Харків, Херсон) [3], зокрема питання про розмір соціальної мережі трансгендерних жінок; користування послугами НУО, назви НУО та номер картки клієнта; користування соціальними мережами, сайтами для знайомств та іншими інтернет-сайтами (наприклад, форуми); власної оцінки кількості трансгендерних людей в місті дослідження та Україні; участі у біоповедінкових дослідженнях 2017 р. серед ЧСЧ, ПКС тощо.

Дані неурядових організацій з охоплення послугами трансгендерних людей, користування профілактичними послугами в мережі недержавних громадських організацій; дані щодо кількості унікальних учасників щотижневих заходів неурядових організацій (ком'юніті-центри для трансгендерних людей), в тому числі статистичні дані Транскоаліції на по-страдянському просторі щодо проведених консультацій в розрізі гендерної ідентичності, віку та регіону.

Статистичні дані військкоматів про зняття або постановки на облік з причини зміни статті.

Статистичні дані вищих навчальних закладів про зміну диплому з причини зміни статті.

Статистичні дані щодо зміни документів з причини зміни статті (водійські права — Головний сервісний центр Міністерства внутрішніх справ; закордонний паспорт — Державна міграційна служба України тощо).

Статистичні дані Держкомстату про кількість осіб за кодом Міжнародної класифікації хвороб F64.0 — Транссексуалізм.

Дані медичних закладів, які надають трансгендерним людям специфічні послуги, в тому числі статистичні дані психіатричної служби та ендокринологів щодо частоти і кількості звернень представників трансгендерної спільноти.

Дані біоповедінкових досліджень серед ЧСЧ та ПКС 2017 р.

Дані соціальних мереж про наявність профілів трансгендерних людей.

Офіційна статистика про чисельність населення України на 1.12.2019 р.

1.3. ВАЛІДАЦІЯ ДАНИХ ПЕРВИННОЇ ОЦІНКИ

Результати цього дослідження не претендують на статус остаточних, оскільки базуються на логічних припущеннях та обчисленнях з використанням тих даних, які мають багато обмежень. Крім того, застосування серії методів дає спектр оцінок — від дуже малих до дуже великих.

Першим етапом валідації оцінок було визначення найбільш широкого вірогідного (суто теоретичного) діапазону чисельності трансгендерних людей в кожному з міст дослідження. Як обмежувальний мінімум використано показник охоплення трансгендерних людей профілактичними послугами в НУО. Як обмежувальний максимум використано показник чисельності всього населення міста у віці від 14 років.

Оскільки статистична інформація, отримана з різних джерел, має свою специфіку, обумовлену особливостями облікових систем, відповідно, отримані оцінки мають свої обмеження. За деякими показниками розраховуються не одна, а кілька оцінок на локальному рівні (наприклад, за різні періоди часу), кожна з яких передбачувано має відхилення в більшу або меншу сторону. Щоб отримати виважені значення, обчислюється середнє оцінок, які потрапляють у границі, визначені експертами.

Ключовою позицією для визначення кінцевої оцінки чисельності групи служила зона перетину максимальної кількості окремих оціночних діапазонів. Проте остаточним критерієм вибору оціночного діапазону для кожної з цільових груп була експертна оцінка. Остання зустріч експертної групи відбулась 21.07.2020, після чого проведено серію півструктурованих інтерв'ю з фахівцями недержавних організацій (Гайд див. Додаток 1).

До проведення дослідження залучено експертів національного та міжнародного рівня, що працюють у сфері протидії ВІЛ, та представників НУО, що займаються адвокацією прав трансгендерних людей в Україні. Експерти обиралися за рекомендаціями Національної експертної групи. Всього проведено 32 інтерв'ю в період з 10 по 28 серпня 2020 року.

1.4. ОРГАНІЗАЦІЙНІ УМОВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

Національна робоча група була сформована із представників ДУ «Центр громадського здоров'я» МОЗ України та ДП «Центр соціальних експертиз ім. Ю. Саєнка» Інституту соціології НАН України, а також залучених експертів. Робоча група узгодила протокол та інструментарій дослідження, а також затвердила дизайн. Засідання робочої групи були відкритими для участі інших зацікавлених сторін з дотриманням принципу прозорості.

Збір соціологічної інформації здійснювався досвідченими інтерв'юерами та представниками НУО, які пройшли спеціальне навчання.

Етичні засади дослідження ґрунтуються на Кодексі професійної етики соціолога Соціологічної асоціації України та Гельсінській декларації етичних принципів проведення досліджень. Кожному респондентові перед інтерв'ю було пояснено цілі дослідження, принципи анонімності та конфіденційності,

право відмовитись від участі у будь-який момент. Усну інформовану згоду респондента засвідчував інтерв'юер підписом на скринінговій анкеті. Інтерв'ю проводилось віч-на-віч. Усі дані дослідження збережено із дотриманням конфіденційності. Кожному респондентові за участь в інтерв'ю та витрачений на це час надано грошову винагороду.

Участь в цьому дослідженні не передбачала ризиків та не підвищувала рівень стигматизації або дискримінації. Для забезпечення конфіденційності участі в дослідженні вжито заходи з анонімізації транскриптів, кодування учасників, зберігання інформації на захищених серверах тощо. Якщо деякі питання під час інтерв'ю виявлялись некомфортними для учасника чи учасниці, то він чи вона могли відмовитися відповісти або взагалі припинити участь у дослідженні.

Дослідження не передбачало жодних персональних переваг для учасників, а результати використано для напрацювання рекомендацій з покращення наявних програм з ВІЛ. Не було передбачено також ніяких пільг для учасників дослідження в отриманні послуг з лікування. Ті, хто не мав права або не бажав брати участь у дослідженні, мали рівні можливості отримати всі доступні послуги чинних ВІЛ-сервісних проектів.

2. РЕЗУЛЬТАТИ

2.1. ОЦІНКИ ЧИСЛЬНОСТІ ТРАНСГЕНДЕРНИХ ЛЮДЕЙ В СВІТІ

Основні рекомендації з проведення оцінок чисельності важкодоступних груп містяться у посібниках, розроблених ВООЗ і рекомендованих для використання при зборі стратегічної інформації, яка стосується ВІЛ [4, 5].

Стратегічна інформація про трансгендерних людей в контексті ВІЛ почала збиратись відносно недавно і станом на 2019 рік (<http://aidsinfo.unaids.org>) тільки одинадцять країн провели таку оцінку. Аналіз стану стратегічної інформації в регіоні Центральної та Східної Європи і Центральної Азії показав, що тільки Вірменія виконала 2018 р. експертну оцінку кількості трансгендерів, отримавши в результаті значення 200 трансгендерних жінок або 0.007% населення країни [6].

Згідно з нещодавнім оглядом приблизно 9 осіб на 100000 звертались з клопотанням про операцію корекції статі або про призначення гормональної терапії, 7 на 100000 отримали діагноз, пов'язаний з трансгендерністю, а 355 на 100000 людей ідентифікують себе як трансгендери [7]. Загальноприйнятої термінології для досліджень поки не існує, тому оцінки можуть суттєво відрізнитись. Так, в США метааналіз 12 загальнонаціональних опитувань з 2007 по 2015 роки показав, що в країні проживає приблизно 1 млн (або 0,39%) дорослих людей, чия гендерна ідентичність відрізняється від статі, вказаної при народженні [8], тоді як згідно з ретроспективним аналізом даних Census Bureau за 1936-2010 рр., людей, чий гендер нинішнього імені відрізняється від гендеру імені при народженні, є від 0,001 до 0,01% дорослого населення.

Таким чином, у зв'язку з надзвичайно широкою розбіжністю даних інших країн (від 0,001 до 0,39%) та неузгодженістю термінології, використовуваної в різних оцінках, **екстраполяція** цих показників на Україну не є доцільною.

2.2. ДАНІ, ОТРИМАНІ В УКРАЇНІ

Метод коефіцієнта. Після обговорення з експертами і експертками від трансгендерної спільноти можливих джерел інформації для оцінки чисельності (див. вище «Можливі джерела даних») дослідницька команда надіслала низку запитів до відповідних державних структур і недержавних організацій [9], а саме: МБФ «Альянс громадського здоров'я», ВБО «Конвіктус-Україна», Департамент реєстрації та систематизації правових актів при Мінюсті України, МОЗ, Державна служба статистики, Державна міграційна служба, Міністерство оборони, МВС, Міністерство освіти і науки, Український центр якості освіти, ГО «Інсайт», Київські міські психоневрологічні лікарні №2 та №5, ТМО «Психіатрія», Медичний центр «Консиліум-Медикал», ГО «Транскоаліція на пострадянському просторі», Hornet Networks LTD, Grindr LLC.

Відповіді від Департаменту реєстрації та систематизації правових актів, Державної служби статистики, Міністерства внутрішніх справ, Міністерства освіти та науки не містили змістовної інформації.

Державна міграційна служба, Київська міська психоневрологічна лікарня №5, Hornet Networks LTD, Grindr LLC та Медичний центр «Консиліум-Медикал» ніякої відповіді не на-діслали.

Відповіді від Українського центра якості освіти (*«у період з 01.01.2019 до 31.12.2019 до регіональних центрів надійшла одна заява від особи, яка бажала виготовити повторний сертифікат зовнішнього незалежного оцінювання у зв'язку зі зміною (корекцією) статевої належності»*), Міністерство оборони (*4 особам анульовано військові квитки у зв'язку з непридатністю до військової служби через діагноз F64.0 «транссексуалізм»*) та дані інтегрованого біоповедінкового дослідження трансгендерів (респонденти не звертались по новий сертифікат чи військовий квиток) між собою не узгоджуються, отже ця інформація не може бути використана для обчислень.

Інформація з решти відповідей, коефіцієнти згідно з даними інтегрованого біоповедінкового дослідження трансгендерів та отримані точкові оцінки наведено в Табл. 1.

Таблиця 1

Джерело даних (7 областей дослідження)	Кількість трансгендерних клієнтів згідно з відповіддю Джерела	Частка респондентів, які позначили під час опитування свій клієнтський статус у Джерелі	Точкова оцінка чисельності
	x	y	$S = x / y$
ГО «Інсайт», 2019	108	0,003	36000
Київська міська психоневрологічна лікарня №2 та ТМО «Психіатрія», обстеження на підтвердження діагнозу F64.0, 2019	53	0,006	8833
Альянс громадського здоров'я / Центр громадського здоров'я, Суґех, 2019	1604	0,202	7940
Конвіктус-Україна, 2018	418	0,059	7084
Комісія з питань зміни (корекції) статевої належності / МОЗ, дозволи на зміну статі, 2013-2016	21	0,003	7000
Транс*коаліція на пост-радянському просторі, 2019	102	0,030	3400
Комісія з питань зміни (корекції) статевої належності / МОЗ, відмови у видачі дозволів на зміну статі, 2013-2016	13	0,004	3250
date.bluesystem.world, липень 2020	378	0,175	2160

Метод «Мудрість народу» був застосований тільки для трансгендерних жінок. Респонденток у інтегрованому біоповедінковому дослідженні запитували «*На вашу думку, яка загальна кількість трансгендерних жінок проживає у вашому місті? (мінімальне та максимальне число)*». Опитані називали надзвичайно відмінні цифри — від 0 до 5000 для мінімуму і від 1 до 10000 для максимуму, при цьому майже половина (393 особи) відмовились відповідати. Медіани отриманих відповідей дали інтервал 100-180 осіб на місто. Зважаючи на те, що опитування відбувалось у семи містах, загальний інтервал цієї оцінки чисельності є 700-1260 трансгендерних жінок.

Метод «Охоплення — повторне охоплення» було реалізовано через порівняння даних інтегрованих біоповедінкових досліджень ЧСЧ 2017 року, ПКС 2017 року [10] та трансгендерів 2019 року. Результати наведено в Табл. 2.

Таблиця 2

Інтегроване біоповедінкове дослідження	Кількість трансгендерних клієнтів у вибірці дослідження	Частка респондентів, які позначили під час опитування свою участь у минулому дослідженні	Точкова оцінка чисельності
	x	y	$S = x / y$
ЧСЧ, 2017	143	0,058	2465
ПКС, 2017	7	0,024	292

Більш точним було б порівняння індивідуальних кодів респондентів у двох послідовних вибірках, але це виявилось неможливим через різну систему кодування учасників досліджень 2017 та 2019 років. **Метод SS-PSE** виявився малоприматним для розрахунків через обмеження зібраних даних, а саме: відсутність попередніх надійних оцінок чисельності (параметр, який програма використовує для розрахунку нових оцінок), короткі ланцюги при формуванні вибірки в RDS і неможливість досягнути еквілібріуму (іншими словами, якість

отриманих даних не дозволяє говорити про те, що вибірка достатньо добре репрезентує генеральну популяцію). Такі обмеження призводили до того, що при кожному новому розрахунку в RDS-A оцінки чисельності не були стійкими (кожна нова оцінка значно відрізняється від попередньої, наприклад, для м. Дніпро 1-й розрахунок 1876, 2-й розрахунок 1166).

2.3. ВАЛІДАЦІЯ ОЦІНОК

Отримані оцінки характеризуються дуже широким інтервалом — від 292 до 36000, при цьому тільки два значення (найменше і найбільше) чітко відрізняють від решти, себто були статистичними викидами, зумовленими якістю вихідних даних.

Під час обговорення експерти і експертки від трансгендерної спільноти дійшли висновку, що показник охоплення трансгендерних людей профілактичними послугами в НУО повинен бути тим мінімумом, нижче від якого оцінки чисельності не мають сенсу. Із даних Табл. 1, видно, що найбільше за все трансгендерних клієнтів зафіксовано в проектах Альянсу громадського здоров'я — 1604 особи за рік у досліджуваних семи областях. Оскільки оцінки за методом «Мудрість народу» (1260) та «Охоплення — повторне охоплення» за ПКС (292) менші від кількості клієнтів Альянсу, то вони не братимуться далі до уваги.

Решта значень простягаються в діапазоні від 2160 до 36000 (Табл. 1 і 2), мінімальне та максимальне значення якого відрізняються в 17 разів. Хоч такий розмах може здаватись малоімовірним, але як видно з розділу «Оцінки чисельності трансгендерних людей в світі» насправді оцінки можуть коливатись і в набагато ширшому діапазоні. Зважаючи на це, виникла потреба додатково з'ясувати, чи отримані 36000 можуть відповідати дійсності, чи це значення все ж таки треба відкинути як таке, що ґрунтується на недостатньо надійних даних.

Оскільки оцінки, які потрапили в цей діапазон, базуються переважно на даних про людей, які отримали ті чи інші послуги, то важливим питанням є інформація, як саме організації фіксують своїх клієнтів. Якщо для медичних установ це відбувається на підставі інформації про паспортні дані, то у випадку НУО це залежить від системи звітності, яка існує в конкретній організації.

Єдиним жорстким критерієм для всіх організацій є вік — трансгендерна людина повинна досягти 18 років, в окремих випадках — 16. Критерії ідентичності є дуже м'яким — те, як людина сама себе називає:

Таких особливих критеріїв немає, людина повинна самоідентифікувати себе, як трансгендерна людина, або ЛГБТ. Серед трансгендерних людей це можуть бути люди до переходу, після переходу, і також люди на найпершому етапі усвідомлення того, що вона трансгендерна (Одеса, ЛГБТ-центр «Наш світ»)

Фіксація клієнтів у профілактичних проектах за підтримки Альянсу громадського здоров'я базується на запровадженій для всіх уразливих груп системі кодування та використанні всеукраїнської системи Syrex (<http://aph.org.ua/en/resources/syrex2/>), яка дозволяє не тільки вести облік клієнтів, але й слідкувати за тим, які саме послуги отримав той чи інший клієнт.

Проекти, не пов'язані з ВІЛ-сервісом, можуть або не мати системи обліку клієнтів, або вести такий облік приблизно (тобто, якщо, приміром, обліковуються тільки юридичні консультації, а участь у групах підтримки — ні, то клієнтів насправді може бути більше):

Кількість, це буде десяток людей. Так як в нас все проходить на анонімних засадах, тому якоїсь такої формальної фіксації немає, просто дані, які я маю, і все, таким чином, мається на увазі акаунти соцмереж, імейли в такому плані (Луцьк, ГО «Інсайт»)

Вважаємо, звернення плюс консультації. У нас по підгрупах обмежень немає, але якщо психологічні консультації, то ми надаємо до 5 безкоштовних, а потім клієнт або клієнтка можуть перейти на подання вже в індивідуальному порядку, оплачуваних консультацій, або, якщо це складний випадок, то можуть продовжити. Щодо юридичних консультацій, тут кількість необмежена, тому що питання в тому, як швидко вирішиться той випадок, якщо це звернення в поліцію, то це одна до суду і після, якщо це зміна документів, то це весь шлях, поки всі документи не поміняють, наскільки необхідним є наш супровід (Київ, ГО «Інсайт»)

Іншим джерелом неточностей може бути здатність респондентів згадати організацію, де вони отримували послуги. Непрямим аргументом на користь цього є порівняння даних Комісії зі зміни (корекції) статевої належності та Інсайту. До першої звернулись за 2013-2016 рр. загалом 58 осіб, з яких 24 отримали позитивні висновки та 13-тьом відмовлено в дозволі на зміну (корекцію) статі. До Інсайту звернулись тільки за 2019 рік 108 осіб. Іншими словами, охоплення Інсайту та спектр пропонованих послуг суттєво більші. Разом з тим, згідно з відповідями респондентів інтегрованого біоповедінкового дослідження трансгендерних людей три особи отримали впродовж 2013-2016 рр. дозвіл комісії та три особи були в 2019 р. клієнт(к)ами ГО «Інсайт» — при суттєво більшому охопленні. Таким чином, дійсно — частина людей, які контактували з ГО «Інсайт», не змогли згадати ці контакти, що призводить до завищення оцінки чисельності, яка ґрунтується на даних про клієнтів ГО «Інсайт».

Загалом, оцінки, які містять найменшу кількість потенційних проблем у вихідних даних, вкладаються в інтервал 2160—8833, медіанне значення якого, 5200, є точковою оцінкою чисельності трансгендерних людей в семи досліджених містах.

2.4. УЗАГАЛЬНЕННЯ НА УКРАЇНУ

Інтегроване біоповедінкове дослідження трансгендерів і відповідну оцінку чисельності проведено у семи містах України (Дніпро, Львів, Київ, Одеса, Харків, Херсон, Чернівці), які було обрано через велику кількість популяції та наявність принаймні однієї неурядової організації із цільовими програмами та послугами, спрямованими безпосередньо на трансгендерних людей. Також, при відборі вказаних міст дослідження враховано результати біоповедінкового дослідження серед ЧСЧ 2017 р. [11] та програмні дані МБФ «Альянс громадського здоров'я» щодо охоплення послугами трансгендерних людей за 2018 рік.

За повідомленнями наших респондентів і респонденток певна кількість трансгендерних людей є також і в інших містах, напр., у 2019 р. у Вінниці було 20, Дніпрі 30, Житомирі 2-3, Запоріжжі 15, Івано-Франківську 10, Києві до 400 (в різних організаціях), Полтаві 2, Рівному 32, Тернополі 40+ (є клієнти з інших областей), Ужгороді 2, Харкові 30, Херсоні 70, Хмельницькому 27, Чернівцях 20. Як видно, за винятком Києва, в інших містах до організацій чи ініціативних груп звертається до 50 трансгендерних і небінарних осіб, причому окремо підкреслено, що небінарних людей насправді значно більше, хоч оцінити, як саме розподіляється досліджувана популяція між окремими її підгрупами, неможливо:

Я надавала ці дані ЦГЗ. Я зараз не зможу згадати точні цифри. У мене там переважали трансгендерні жінки, точно пам'ятаю. Небінарних було близько 3-5 чоловік. Але це не говорить про їх абсолютну кількість. За моїми відчуттями їх зараз більше, ніж трансгендерних жінок і трансгендерних чоловіків. Просто у них немає медичних потреб, а тільки за психологічною допомогою, або за продуктами харчування якимись. У моєму випадку, було більше трансгендерних жінок, тому що вони завжди тягнуться до рівних консультантам трансгендерних жінкам (Київ, ГО «Когорта»)

Приблизно однакова кількість транс-клієнтів/ток у НУО (за винятком Києва) пов'язана з тим, що цей напрямок діяльності є для ВІЛ-сервісу новим. Очевидно, ці дані не дають підстави судити про реальну кількість трансгендерних людей у відповідних містах, тому неможливо зараз оцінити чисельність в окремих населених пунктах. Разом з тим, ці дані дають уявлення про те, що навіть у відносно невеликих обласних центрах (таких як Івано-Франківськ (238 тис. [11]) мешкає певна кількість трансгендерних осіб.

Всі респонденти вказували, що трансгендерні люди часто виїжджають з населених пунктів, де вони народились, причому кінцевим пунктом міграції виступає Київ, де найбільше можливостей отримати життєво необхідні сервіси, а також кращий суспільний клімат у сенсі меншого рівня трансфобії:

У нас є біженці з Донецької, Луганської областей, у них великі проблеми з документами. Часто переїжджають з маленьких міст у великі, можна ще міняти райони в місті, тоді мінімум людей можуть дізнатися, що було до переїзду. В силу того, що я знаю в основному молодих людей, у них немає власного житла, і в силу причин того, що трансгендерні люди не багаті, зі зрозумілих причин, є складнощі в отриманні освіти, вони дуже вразлива група, і вони б всі поїхали в інші міста, але немає такої можливості (Харків, активіст(ка))

Можу сказати точно, знаю, що в місто Київ переїжджають дуже багато небінарних людей з усієї України, так само, як і великі міста, такі як Харків, Дніпро, Одеса, Миколаїв і Херсон, найближчих містечок, ще у Львів приїжджають люди з Чернівців, з Франківська, тому що Львів велике місто, там можна навіть загубитися, в Дніпро теж переїжджають люди, також переїжджають у Дніпро, у Запоріжжя, і в Київ також дуже багато і багато, з Донецької та Луганської області трансгендерних людей зараз живе в Києві (Київ, ВБО «Конвіктус-Україна»)

Так, але ось пандемія, і їм доводиться повертатися назад, бо вони втрачають роботу, кордони закриваються, на-

віт між містами, і щоб хоч якось вижити, тому що на орендованій квартирі, без роботи, ти далеко не виїдеш. І ось зараз відкрили кордони, а ось, коли був пік, коли навіть міський транспорт був зупинений, і люди взагалі опинилися в ізоляції, то багато поверталися до своїх міст і сіл, до батьків. І ось ситуація з коронавірусом, вона дуже вплинула на демографію трансгендерних людей (Київ, HPLGBT)

Наявність таких міграційних процесів служить додатковим аргументом не оцінювати чисельність трансгендерних людей в окремих населених пунктах, а спробувати генералізувати оцінки на територію всієї країни.

Згідно з даними Державного управління статистики України [11], станом на початок 2020 року в обласних центрах, а також у Києві, сукупно мешкало 9961210 осіб у віці 18 років і старше (це значення не включає Донецьк, Луганськ, Сімферополь і Севастополь, стосовно яких даних немає), при цьому відповідне значення для семи міст дослідження становить 6291804 (див. Додаток 3). Таким чином, коефіцієнт для перерахунку оцінок на всі обласні центри України (за винятком окупованих Російською федерацією територій) буде $9961210 / 6291804 = 1,583$, а мінімальне, точкове і максимальне значення оцінки чисельності трансгендерних людей в Україні становитиме добуток цього коефіцієнта на відповідні значення, наведені в розділі «2.3. Валідація оцінок».

Таблиця 3. Розрахунок чисельності

Оцінка	Значення для 7 досліджених міст	Коефіцієнт узагальнення на Україну	Узагальнене значення, округлене до сотень
	a	b	$N = a * b$
Мінімум	2160	1,583	3400
Точкова оцінка	5200	1,583	8200
Максимум	8833	1,583	14000

ДОДАТОК 1.

Гайд півструктурованих інтерв'ю з експертами

БЛОК 1. Знайомство

Представтесь, будь ласка, назвіть установу/організацію, де Ви працюєте та Ваші професійні обов'язки. В якому напрямку працює Ваша організація?

Які послуги, на базі Вашої організації можуть отримати трансгендерні люди?

Розкажіть, будь ласка, звідки Ваші клієнти найчастіше: з міста, області, інших областей?

Які підгрупи трансгендерних клієнтів Ви би виділили? Чому? Які специфічні послуги є у Вашій установі/організації для цих підгруп? *(Інтерв'юєре! намагайтесь сформувати з респондентом опис характеристик КОЖНОЇ з названих підгруп — вік, освіта, зайнятість, рівень прибутків, соціальна адаптованість, відкритість оточенню стосовно власної гендерної ідентичності тощо)*

Яким чином Ви фіксуєте кількість трансгендерних клієнтів? Чи фіксуєте ви окремо трансгендерних жінок, трансгендерних чоловіків, небінарних людей? А кількість отриманих ними послуг?

Скажіть, будь ласка, яка загальна кількість трансгендерних жінок, трансгендерних чоловіків і небінарних людей (кожна підгрупа окремо), себто унікальних клієнтів, звертаються до Вашої установи/організації впродовж одного року? А скільки звертались впродовж останнього року?

Якщо запит трансгендерного клієнта не співпадає з тим, які Ваша організація має послуги, чи переадресовуєте ви клієнта в іншу організацію? Якщо так, то яким чином це функціонує (напр., ви видаєте клієнту купон переадресації, а організація, куди він приходить, збирає ці купони, після чого ви порівнюєте дані двох організацій).

БЛОК 2. Оцінка показників біоповедінкового дослідження серед трансгендерів 2018-2019 років в Україні

На Вашу думку, яка мінімальна та максимальна кількість трансгендерних людей проживають у Вашому місті? Розкажіть більш детально, як Ви вираховували вказану Вами чисельність? Як співвідноситься між собою чисельність трансгендерних жінок, трансгендерних чоловіків і небінарних людей?

А щодо області: чи є трансгендерні люди, чоловіки, жінки та небінарні персони, які проживають у Вашій області? Якщо так, назвіть, будь ласка, мінімальні та максимальні оцінки їх чисельності? Розкажіть більш детально, як Ви вираховували вказану Вами чисельність?

Чи могли б Ви назвати оціночну кількість трансгендерних жінок у інших містах України? Якщо так, то назвіть, будь ласка, місто, мінімальні та максимальні оцінки такої кількості.

Можливо, Ви щось зможете сказати про міграцію трансгендерних людей в Україні — якщо так, то звідки і куди переїжджають трансгендерні люди? Чому вони переїжджають?

БЛОК 3. Рекомендації щодо проведення досліджень серед трансгендерних людей в Україні

На Вашу думку, наскільки тісними є соціальні зв'язки між представниками трансгендерної спільноти? Поясніть свою думку.

Як Ви вважаєте, наскільки представники трансгендерної спільноти готові брати участь у дослідженнях та розповідати про свої потреби?

Якими методами, на Вашу думку, краще проводити дослідження серед трансгендерних людей? Чому Ви так вважаєте?

Що може бути стимулом для того, щоби трансгендерні люди хотіли брати участь у дослідженнях? (напр., гроші, поповнення мобільного телефону, безкоштовна консультація лікаря-ендокринолога, щось інше)

Дякуємо за Вашу участь у дослідженні!

ДОДАТОК 2. Перелік залучених експертів

Місто	Організація	Роль
Вінниця	Осередок ГАУ	клієнтка
Дніпро	Легалайф	Лідерка, активістка
Житомир	ЛГБТ-центр «Наш світ»	волонтерка
Запоріжжя	Transgeneration	програмний фахівець
Запоріжжя	ГО «Інсайт»	Координаторка відділення
Ів.-Франківськ	—	Активістка
Київ	ВБО «Конвіктус-Україна»	керівниця проектів
Київ	Ініціатива «Небінарний.ЮА»	активіст(ка)
Київ	КНБ «Клінічна психіатрія»	Заввідділенням, психіатр
Київ	—	Активіст
Київ	HPLGBT	Координатор
Київ	Amnesty International в Україні	Директорка
Київ	Робоча група з питань трансгендерних людей при ЕКОМ	Фасилітатор
Київ	—	сімейна лікарка
Київ	ГО «Інсайт»	Керівниця
Київ	ГО «Когорта»	Керівниця
Кропивницький	Прес-клуб реформ	начальниця відділу, тренерка
Луцьк	ГО «Інсайт»	координаторка відділення
Львів	—	Активістка

Місто	Організація	Роль
Миколаїв	ЛПА	Консультантка, активістка
Миколаїв	ЛПА	Співголова
Одеса	ЛГБТ-центр «Наш світ»	Активіст
Полтава	БО «Світло надії»	соцпрацівник
Рівне	Вінницький обласний БФ «Наше майбутнє»	Керівниця
Суми	—	Активістка
Тернопіль	ГО «Джерела громадського здоров'я»	соцпрацівник
Ужгород	ГО «Інсайт»	психологиня відділення
Харків	—	активістка
Херсон	ХБФ «Мангуст»	Працівниця
Хмельницький	Хмельницька асоціація громадського здоров'я «Вікторія»	Координатор відділу
Чернівці	ГО «Люди Буковини»	Керівниця
Чернігів	Альянс.Глобал	соцпрацівник

**ДОДАТОК 3. Населення обласних центрів
України у віці 18+ станом на початок 2020 року**
(http://database.ukrcensus.gov.ua/MULT/Dialog/statfile_c.asp)

Місто	Постійне населення
Вінниця	300 095
Дніпро	813 748
Донецьк	<i>Відсутні дані</i>
Житомир	214086
Запоріжжя	613079
Івано-Франківськ	189973
Київ	2 356 586
Кропивницький	187683
Луганськ	<i>Відсутні дані</i>
Луцьк	170 013
Львів	613140
Миколаїв	399855
Одеса	833321
Полтава	234651
Рівне	194273
Севастополь	<i>Відсутні дані</i>
Сімферополь	<i>Відсутні дані</i>
Суми	216102
Тернопіль	176493
Ужгород	90855
Харків	1 205 654
Херсон	253012
Хмельницький	217456
Черкаси	228448
Чернігів	236344
Чернівці	216343

ДОДАТОК 4. ЗАПИТИ

Організація	Відповідь																														
1. МБФ Альянс громадського здоров'я	<p>Період: 01.01.2017 - 31.12.2018</p> <p>Група ризику: Трансгендери</p> <p>Кількість клієнтів, охоплених однією послугою</p> <table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr><td style="width: 80%;">Волинська</td><td style="text-align: right;">1</td></tr> <tr><td>Дніпропетровська</td><td style="text-align: right;">2</td></tr> <tr><td>Житомирська</td><td style="text-align: right;">23</td></tr> <tr><td>Запоріжська</td><td style="text-align: right;">12</td></tr> <tr><td>Київ</td><td style="text-align: right;">453</td></tr> <tr><td>Київська</td><td style="text-align: right;">18</td></tr> <tr><td>Львівська</td><td style="text-align: right;">55</td></tr> <tr><td>Миколаївська</td><td style="text-align: right;">1</td></tr> <tr><td>Одеська</td><td style="text-align: right;">619</td></tr> <tr><td>Рівненська</td><td style="text-align: right;">18</td></tr> <tr><td>Тернопільська</td><td style="text-align: right;">30</td></tr> <tr><td>Харківська</td><td style="text-align: right;">48</td></tr> <tr><td>Херсонська</td><td style="text-align: right;">30</td></tr> <tr><td>Хмельницька</td><td style="text-align: right;">20</td></tr> <tr><td>Всього</td><td style="text-align: right;">1 315</td></tr> </table>	Волинська	1	Дніпропетровська	2	Житомирська	23	Запоріжська	12	Київ	453	Київська	18	Львівська	55	Миколаївська	1	Одеська	619	Рівненська	18	Тернопільська	30	Харківська	48	Херсонська	30	Хмельницька	20	Всього	1 315
Волинська	1																														
Дніпропетровська	2																														
Житомирська	23																														
Запоріжська	12																														
Київ	453																														
Київська	18																														
Львівська	55																														
Миколаївська	1																														
Одеська	619																														
Рівненська	18																														
Тернопільська	30																														
Харківська	48																														
Херсонська	30																														
Хмельницька	20																														
Всього	1 315																														
2. ВБО «Конвіктус Україна»	<p>№98/19 від 18 лютого 2019 року</p> <p>На Ваш запит від 29 січня 2019 року № 6/01, Всеукраїнська благодійна організація «КОНВІКТУС УКРАЇНА» (далі - ВБО «КОНВІКТУС УКРАЇНА») надає наступну інформацію.</p> <p>Протягом 2018 року, силами ВБО «КОНВІКТУС УКРАЇНА», було надано послуги 403 трансгендерним особам по м. Києву та 15 - по Київській області.</p> <p>Розподіл трансгендерних людей на чоловіків та жінок не проводився.</p>																														

Організація	Відповідь
<p>3 Департамент реєстрації та систематизації правових актів Міністерства юстиції України</p>	<p>№7985/3868-33-19/19.11 від 28.02.2019</p> <p>Міністерство юстиції України розглянуло лист ДГП «Центр соціальних експертиз ім. Юрія Саєнка» Інституту соціології Національної академії наук України від 29.01.2019 № 5/01 щодо кількості осіб, які змінили стать та повідомляє.</p> <p>Відповідно до пункту 10 Плану організації звітування територіальних органів юстиції перед Міністерством юстиції України, затвердженого наказом Міністерства юстиції України від 06.11.2015 № 2229/5 (зі змінами), одним із видів звітування є підсумки роботи органів державної реєстрації актів цивільного стану (інформаційно-аналітичні матеріали).</p> <p>Вказане звітування передбачає отримання Міністерством юстиції України інформації, зокрема, щодо кількості розглянутих справ про внесення змін в актові записи цивільного стану.</p> <p>Таким чином, органи державної реєстрації актів цивільного стану не ведуть окрему статистичну звітність щодо кількості розглянутих справ у зв'язку із внесенням змін до актових записів цивільного стану після зміни (корекції) статевої належності.</p>
<p>4 Міністерство охорони здоров'я України</p>	<p>Відповідь Анни Петрик від 14 лютого 2019 року.</p> <p>Всього проведено 10 засідань Комісії:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. 26.06.2013 2. 20.11.2013 3. 13.05.2014 4. 07.10.2014 5. 04.12.2014 6. 21.04.2015 7. 09.07.2015 8. 30.09.2015 9. 18.04.2016 10. 27.09.2016 <p>Загалом розглянуто 58 заяв, видано 21 медичне свідоцтво про зміну статевої належності, видно 24 висновки і дозволи на зміну статі, надано 13 відмов.</p>

Організація	Відповідь
<p>5 Державна служба статистики України</p>	<p>17.3.2020</p> <p>На запит, який надійшов на адресу Держстату 16.03.2020 (вх. № ЗШ/ЮР-355-20), повідомляємо, що Держстат не є розпорядником запитуваної інформації.</p> <p>Відповідно до пункту 3 статті 22 Закону України "Про доступ до публічної інформації" запит направлено для розгляду за належністю в межах повноважень до Міністерства охорони здоров'я.</p>
<p>6 Державна міграційна служба України</p>	<p>Без відповіді</p>
<p>7 Міністерство оборони України</p>	<p>В управлінні персоналу штабу Командування Сухопутних військ Збройних Сил України за дорученням розглянуто Ваше звернення до Міністерства оборони України щодо надання кількості анульованих та виданих військових квитків, за діагнозом непридатний до військової служби з виключенням (F64.0 "транссексуалізм").</p> <p>Повідомляю, що відповідно до отриманих доповідей від військових комісарів ОВК (ТЦК та СП), за діагнозом непридатний до військової служби з виключенням (F64.0 "транссексуалізм"):</p> <p>Дунаєвецькому районному військовому комісаріаті Хмельницької області один громадянин (чоловік), 1986 р.н., (непридатний до військової служби з виключенням за гр. II ст. 8 "б" 18 "а"), відноситься до групи трансгендерів в Україні;</p> <p>Центрального районного військового комісаріату Миколаївської області один громадянин (чоловік) у зв'язку зі зміною прізвища, ім'я та по батькові;</p> <p>Печерського районного військового комісаріату у м. Києві звернулась громадянин (чоловік), яка була визнана не придатною з виключенням з військового обліку на підставі графи 2 статті 18-а наказу Міністерства оборони України від 14.08.2008 року №402</p>

Організація	Відповідь
	<p>“Про затвердження Положення про військово-лікарську експертизу в Збройних Силах України”;</p> <p>Лозівському ОМВК Харківської області у період з 01.01.2019 по 31.01.2019 був визнаний непридатним до військової служби за ст. 18 розкладу хвороб, затвердженого наказом МОУ від 14.08.2008 №402 (діагноз F64.0 “транссексуалізм”).</p>
<p>8 Міністерство внутрішніх справ України</p>	<p>Управлінням моніторингу дотримання прав людини за дорученням керівництва МВС в межах компетенції розглянуто Ваш лист щодо надання офіційних статистичних даних за 2019 рік про кількість осіб, які зверталися до сервісних центрів МВС із заявами про зміну посвідчення водія у зв'язку із зміною імені, прізвища, по-батькові, а також статевої належності. За результатами розгляду повідомляємо, що за інформацією Головного сервісного центру МВС у 2019 році було видано 395 576 посвідчень водія у зв'язку із заміною. Разом з цим зазначаємо, що сервісними центрами МВС облік виданих посвідчень водія у зв'язку зі зміною/корекцією статевої належності не проводиться.</p>
<p>9 Департамент реєстрації та систематизації правових актів Міністерства юстиції України</p>	<p>Не ведеться така статистика</p>

Організація	Відповідь
10 Міністерство охорони здоров'я України	<p>Всього проведено 10 засідань Комісії:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. 26.06.2013 2. 20.11.2013 3. 13.05.2014 4. 07.10.2014 5. 04.12.2014 6. 21.04.2015 7. 09.07.2015 8. 30.09.2015 9. 18.04.2016 10. 27.09.2016 <p>Загалом розглянуто 58 заяв, видано 21 медичне свідоцтво про зміну статевої належності, видно 24 висновки і дозволи на зміну статі, надано 13 відмов.</p>
11 Міністерство освіти та науки України	<p>Перенаправлено на Центр оцінювання якості освіти</p>
12 Український центр оцінювання якості освіти	<p>В Українському центрі оцінювання якості освіти розглянуто на Ваш лист від 15.03.2020 № 22/03 щодо надання статистичних даних.</p> <p>У відповідь повідомляємо таке.</p> <p>Відповідно до п. 4 розділу I Порядку виготовлення та видачі повторних документів про проходження зовнішнього незалежного оцінювання результатів навчання, здобутих на основі повної загальної середньої освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 05.02.2018 №99, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 17 квітня 2018 р. за № 460/31912, виготовлення та видачу дублікатів і повторних сертифікатів здійснюють регіональні центри оцінювання якості освіти (далі - регіональний центр).</p> <p>Для отримання повторного Сертифіката через зміну (корекцію) статевої належності особи, якій було видано Сертифікат, учасник має подати до одного з регіональних центрів відповідну заяву.</p> <p>У період з 01.01.2019 до 31.12.2019 до регіональних центрів надійшла одна заява від особи, яка</p>

Організація	Відповідь
	виявила бажання виготовити повторний Сертифікат зовнішнього незалежного оцінювання у зв'язку із зміною (корекцією) статевої належності.
13 ГО «Інсайт»	У період з 01.01.2019 по 31.12.2019 рр. звернулися 108 осіб: 35 Т*жінок 30Т*чоловіків 43 небінарні особи Дані у регіональному розрізі за 2019 рік надати не можуть. По завершенню дослідження потрібно надати звіт.
14 ВБО «Конвіктус Україна»	У період з 01.01.2019 по 31.12.2019рр. 662 особи отримали у нас послуги. При цьому, не фіксується кількість трансгендерних чоловіків та жінок, фіксація лише «Т» - трансгендерна людина. Якщо сказати приблизно, то 40% це трансгендерні жінки (з них близько 60 чол - секс-працівниці), 30% - трансгендерні чоловіки і 30% - небінарні люди (які теж відносяться до трансгендерних людей).
15 Київська міська психоневрологічна лікарня №2	Відповідно до Вашого листа № 13/03 від 05.03.2020р., адміністрація КНП «КМПНЛ №2» повідомляє про наступне: за 2019 рік кількість трансгендерних пацієнтів, які зверталися до КНП «КМПНЛ №2» з метою проходження консультації для підтвердження діагнозу F64.0, становить 28 чоловік. З них 12 осіб жіночої статі та 16 осіб чоловічої статі. Регіональний розподіл трансгендерних пацієнтів за 2019 рік: <ul style="list-style-type: none"> • 21 людина - Київ та Київська область; • 2 - Львівська область; • 1 - Запорізька область; • 1 - Дніпропетровська область; • 1 - Чернівецька область; • 1 - Волинська область; • 1 - Донецька область;

Організація	Відповідь																																																																			
16 Київська міська психоневрологічна лікарня №5	Без відповіді																																																																			
17 ТМО «ПСИХІАТРИЯ»	<p>Адміністрація КНП «Клінічна лікарня «ПСИХІАТРИЯ» щодо Вашого запиту про кількість трансгендерних чоловіків та трансгендерних жінок, які звернулися до нашої лікарні з метою проходження консультації спеціалістів для підтвердження діагнозу F64.0 повідомляє, що за період з 01.01.2019 по 31.12.2019 було обстежено 25 пацієнтів.</p>																																																																			
18 МБФ Альянс громадського здоров'я	<p style="text-align: center;">Охоплення представників груп ризику мінімальним пакетом профілактичних послуг у 2019 році в проектах GF та ЦГЗ, унікальних клієнтів</p> <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th rowspan="2" style="text-align: center;">Область/регіон</th> <th colspan="3" style="text-align: center;">Трансгендерні люди</th> </tr> <tr> <th style="text-align: center;">Чоловіки</th> <th style="text-align: center;">Жінки</th> <th style="text-align: center;">Трансгендерні люди</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Волинська область</td> <td></td> <td style="text-align: center;">3</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Житомирська область</td> <td style="text-align: center;">17</td> <td style="text-align: center;">16</td> <td style="text-align: center;">4</td> </tr> <tr> <td>Київська область</td> <td></td> <td></td> <td style="text-align: center;">38</td> </tr> <tr> <td>Львівська область</td> <td style="text-align: center;">23</td> <td style="text-align: center;">68</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Миколаївська область</td> <td></td> <td></td> <td style="text-align: center;">1</td> </tr> <tr> <td>Одеська область</td> <td style="text-align: center;">87</td> <td style="text-align: center;">355</td> <td style="text-align: center;">292</td> </tr> <tr> <td>Полтавська область</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Рівненська область</td> <td style="text-align: center;">9</td> <td style="text-align: center;">11</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Сумська область</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Тернопільська область</td> <td style="text-align: center;">3</td> <td style="text-align: center;">21</td> <td style="text-align: center;">7</td> </tr> <tr> <td>Харківська область</td> <td style="text-align: center;">1</td> <td style="text-align: center;">1</td> <td style="text-align: center;">89</td> </tr> <tr> <td>Херсонська область</td> <td style="text-align: center;">8</td> <td style="text-align: center;">11</td> <td style="text-align: center;">29</td> </tr> <tr> <td>Хмельницька область</td> <td style="text-align: center;">8</td> <td style="text-align: center;">12</td> <td></td> </tr> <tr> <td>м. Київ</td> <td style="text-align: center;">3</td> <td></td> <td style="text-align: center;">637</td> </tr> <tr style="background-color: #d4edda;"> <td>В цілому по Україні</td> <td style="text-align: center;">159</td> <td style="text-align: center;">498</td> <td style="text-align: center;">1 079</td> </tr> </tbody> </table>	Область/регіон	Трансгендерні люди			Чоловіки	Жінки	Трансгендерні люди	Волинська область		3		Житомирська область	17	16	4	Київська область			38	Львівська область	23	68		Миколаївська область			1	Одеська область	87	355	292	Полтавська область				Рівненська область	9	11		Сумська область				Тернопільська область	3	21	7	Харківська область	1	1	89	Херсонська область	8	11	29	Хмельницька область	8	12		м. Київ	3		637	В цілому по Україні	159	498	1 079
Область/регіон	Трансгендерні люди																																																																			
	Чоловіки	Жінки	Трансгендерні люди																																																																	
Волинська область		3																																																																		
Житомирська область	17	16	4																																																																	
Київська область			38																																																																	
Львівська область	23	68																																																																		
Миколаївська область			1																																																																	
Одеська область	87	355	292																																																																	
Полтавська область																																																																				
Рівненська область	9	11																																																																		
Сумська область																																																																				
Тернопільська область	3	21	7																																																																	
Харківська область	1	1	89																																																																	
Херсонська область	8	11	29																																																																	
Хмельницька область	8	12																																																																		
м. Київ	3		637																																																																	
В цілому по Україні	159	498	1 079																																																																	

Організація	Відповідь
<p>19 Транскоаліція</p>	<p>За 2019 рік звернулися 102 унікальних трансгендерних людини (63 - транс жінки, 36 - транс чоловіків і 3 - небінарні персони). Всього для цих 102 осіб проведено - 185 консультацій.</p> <p>Частина інформації статистичної з консультацій трансгендерних людей в 2019 році (з січня по вересень).</p> <p>Фріц - 15 транс людей було проконсультовано Тимур Лисенко - 4 Ярослав Хорт - 51</p> <p>Тут немає чіткої розбивки по гендерної підгрупі.</p>
<p>20 АЛЬЯНС. ГЛОБАЛ</p>	<p>Протягом 2020 року нашою організацією були надані різні послуги різними проектами по регіонах для ТГ у такому розрізі:</p> <p>Київ - 10 транс*людей; Київська обл - 0; Дніпропетровська обл. - 24; Чернігівська обл - 1; Харківська обл - 0.</p> <p>Не можемо говорити про унікальність даних отримувачів послуг відносно інших НУО (іншими словами - зазначені транс*люди можуть отримувати послуги паралельно і в інших організаціях і бути там пороховані також).</p>
<p>21 БФ «Аванте», Львів</p>	<p>На базі БФ "Аванте" протягом 2019 року послуги в рамках профілактичного проекту отримали:</p> <p>91 представник ТГ спільноти: з них 68 трансгендерних жінок і 23 трансгендерних чоловіків</p> <p>Протягом 1 півріччя 2020 року послуги в рамках профілактичного проекту отримали:</p> <p>71 представник ТГ спільноти: з них 45 трансгендерних жінок і 26 трансгендерних чоловіків</p>

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

- 1) Collin, L; Reisner, SL.; Tangpricha, V; Goodman, M. Prevalence of Transgender Depends on the «Case» Definition: A Systematic Review // J Sex Med. 2016. Vol. 13 (4): 613–626. doi:10.1016/j.jsxm.2016.02.001
- 2) Wisdom of the Crowds) [Sulaberidze L, Mirzazadeh A, Chikovani I, Shengelia N, Tsereteli N, Gotsadze G (2016). Population Size Estimation of Men Who Have Sex with Men in Tbilisi, Georgia; Multiple Methods and Triangulation of Findings. PLoS ONE 11(2):e0147413. doi:10.1371/journal.pone.0147413
- 3) *Посилання на звіт буде додано після його публікації.*
- 4) Abdul-Quader, A; Baughman, AL; Hladik, W. Estimating the size of key populations: Current status and future possibilities // Current opinion in HIV and AIDS, 2014, Vol. 9 (2). — DOI: 10.1097/COH.0000000000000041
- 5) Guidelines on Estimating the Size of Populations Most at Risk to HIV / UNAIDS/WHO Working Group on Global HIV/AIDS and STI Surveillance. — WHO : Geneva, 2010. — 48 p.
- 6) Chikhladze, S.; Kasianczuk, M. Two years of progress: Assessment of Existing Strategic Information on HIV among MSM and Trans People in Armenia, Belarus, Estonia, Georgia, Kyrgyzstan, and North Macedonia / Eurasian Coalition on Male Health (ECOM). — Tallinn, 2019. — 38 p.
- 7) Collin, L; Reisner, SL.; Tangpricha, V; Goodman, M. Prevalence of Transgender Depends on the «Case» Definition: A Systematic Review // J Sex Med. 2016. Vol. 13 (4): 613–626. doi:10.1016/j.jsxm.2016.02.001
- 8) Meerwijk, EL; Sevelius, JM. Transgender Population Size in the United States: a Meta-Regression of Population-Based Probability Samples // Am J Public Health. 2017. Vol. 107 (2). P. e1–e8. doi: 10.2105/AJPH.2016.303578

- 9) Серета Ю., Новак Ю., Сазонова Я. Звіт за результатами біоповедінкового дослідження серед секс-працівників в Україні / МБФ «Альянс громадського здоров'я». — Київ, 2019. — 130 с. — http://aph.org.ua/wp-content/uploads/2019/11/RKS_Report_24.10.2019_Sait.pdf
- 10) Сазонова Я., Дукач Ю. Звіт за результатами біоповедінкового дослідження серед чоловіків, що практикують секс із чоловіками в Україні / МБФ «Альянс громадського здоров'я». — Київ, 2019. — 120 с. — http://aph.org.ua/wp-content/uploads/2019/08/MSM_Report_22.10.2019_Sait.pdf
- 11) Збірник “Чисельність наявного населення України на 1 січня 2020 року”. За редакцією Марії ТИМОНІНОЇ / Державна служба статистики України. http://database.ukrcensus.gov.ua/PXWEB2007/ukr/publ_new1/2020/zb_chuselnist%202019.pdf

Наукове видання

**Максим Касянчук
Олеся Трофименко**

АНАЛІТИЧНИЙ ЗВІТ

**ОЦІНКА ЧИСЕЛЬНОСТІ
ТРАНСГЕНДЕРНИХ ЛЮДЕЙ
В УКРАЇНІ**

Підписано до друку 17.12.2020. Формат 60×84 ¹/₁₆. Папір офсетний.
Гарнітура Times New Roman. Друк цифровий.
Умовн. друк. арк. 2,32. Наклад 100 прим. Зам. № 12/21.

Друк ТзОВ «Простір-М»
Свідоцтво ДК № 2167 від 21.04.2005 р.
79000, м. Львів, вул. Чайковського, 8
Тел.: (032) 261-09-05, e-mail: prostir.druk@gmail.com